

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (meren-
kulkijoiden pätevyyskirjojen tunnustaminen)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan yhteisöjen komission 26 päivänä huhtikuuta 2004 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden myöntämien merenkulkijoiden pätevyyskirjojen tunnustamisesta ja direktiivin 2001/25/EY muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 7 päivänä heinäkuuta 2004

Liikenne- ja viestintäministeri *Leena Luhtanen*

Hallitussihteeri Pekka Kouhia

KOMISSION EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI JÄSENVALTIOIDEN MYÖNTÄMIEN MERENKULKIJOIDEN PÄTEVYYSKIRJOJEN TUNNUSTAMISESTA JA DIREKTIIVIN 2001/25/EY MUUTTAMISESTA; KOM(2004) 311 LOPULLINEN

1. Yleistä

Merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevista vaatimuksista määrätään Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) kansainvälisessä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevassa vuoden 1978 yleissopimuksessa, sellaisena kuin se on muutettuna (STCW-yleissopimus).

STCW-yleissopimuksen vaatimukset saatettiin osaksi yhteisön lainsäädäntöä merenkulkijoiden vähimmäiskoulutuksesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/25/EY, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna direktiivillä 2003/103/EY (jäljempänä ”direktiivi”). Yhteisön jäsenvaltiot ovat velvollisia myöntämään merenkulkijoille pätevyyskirjoja näiden vaatimusten mukaisesti.

Edellä mainituissa direktiiveissä säädetään siis jäsenvaltioiden merenkulkijoille myöntämien pätevyyskirjojen tunnustamismenettelystä. Ongelmana on ollut menettelytapojen jäykkyys kun yhdessä jäsenvaltiossa kyseisen jäsenvaltion kansalaiselle tai muulle henkilölle myönnetty pätevyyskirja ei ole ollut voimassa jossakin toisessa jäsenvaltiossa. Ehdotetun direktiivin tarkoituksena olisi osaltaan vähentää pätevyyskirjojen tunnustamista koskevien menettelytapojen monimutkaisuutta.

Suomen lainsäädännön kannalta merkittävän ehdotus sisältyy direktiiviehdotuksen 3 artiklaan. Sen tarkoituksena olisi muuttaa yhteisön jäsenvaltioiden lainsäädäntöä muun

muassa siten, että kaikissa jäsenvaltioissa tulisi antaa myös muulle kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiselle oikeus toimia aluksen päällikkönä tai yliperämiehenä silloin, kun aluksen päällikön tai yliperämiehen tehtävistä vain hyvin pieni osa on julkisen vallan käyttöä.

2. Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa, että jäsenvaltiot hyväksyisivät automaattisesti kaikki muiden jäsenvaltioiden merenkulkijoille direktiivin mukaisesti myöntämät pätevyyskirjat. Direktiivin pääasiallisena tavoitteena olisi varmistaa, että kaikki merenkulkijat, jotka ovat hankkineet pätevyyden yhdessä jäsenvaltiossa ja joilla on siitä pätevyyskirjat, saavat palvella minkä tahansa jäsenvaltion lipun alla purjehtivilla aluksilla ilman lisäehtoja.

Komissio ehdottaa myös merenkulkijoiden kielitaitoa koskevien STCW-yleissopimuksen vaatimusten sisällyttämistä yhteisön lainsäädäntöön sekä toimenpiteitä merenkulkijoiden pätevyyskirjoihin liittyvien petollisten menettelytapojen ehkäisemiseksi.

3. Ehdotuksen vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Suomen lainsäädännön kannalta merkittävän ehdotus sisältyy ehdotuksen 3 artiklaan. Sen tarkoituksena olisi muuttaa yhteisön jäsenvaltioiden lainsäädäntöä muun muassa siten, että kaikissa jäsenvaltioissa tulisi antaa myös muulle kuin kyseisen jäsenvaltion kansalaiselle oikeus toimia aluksen päällikkönä

tai yliperämiehenä silloin, kun aluksen päällikön tai yliperämiehen tehtävistä vain hyvin pieni osa on julkisen vallan käyttöä.

Merilain (674/1994) 6 luvun 1 §:n mukaan suomalaisen kauppa-aluksen päällikkönä saa toimia vain Suomen kansalainen. Tällä hetkellä Merenkululaitos tunnustaa toisen jäsenvaltion myöntämän pätevyyskirjan, mutta asettaa siihen rajoituksen, jonka mukaan toisen valtion kansalainen ei voi toimia suomalaisen aluksen päällikkönä.

Ehdotuksella ei ole muuten kuin aluksen päällikön kansalaisuuden osalta merkittävää vaikutusta Suomen lainsäädäntöön. Muilta osin direktiivi voitaisiin Suomessa panna täytäntöön lähinnä aluksen miehityksestä, laivaväen pätevyydestä ja vahdinpidosta annetun asetuksen (1256/1997) muutoksella.

Petostentorjuntaa koskevalla 5 artiklalla ei voida puuttua jäsenvaltioiden toimivaltaan rikostentorjunnan alalla. Sisäasiainministeriöltä saadun lausunnon mukaan kyseisen artiklan muotoiluun ei sisäasiainministeriöllä ole huomauttamista, koska artiklassa ei mainita seuraamuskysymystä ja muun muassa tarkoitettujen seuraamusten laadusta (rikosoikeudelliset/hallinnolliset) riippuen sen mainitseminen I pilarin alaan kuuluvassa direktiivissä saattaisikin olla ongelmallista. Sisäasiainministeriö olettaa, että artiklassa mainituilla nimettävillä petostentorjuntatoimia toteuttavilla toimivaltaisilla viranomaisilla tarkoitettaneen pätevyyskirjoja ja muita sellaisia asiakirjoja myöntäviä merenkuluviranomaisia, eikä poliisin kaltaisia rikostorjunnan yleisviranomaisia.

4. Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotuksen taloudelliset vaikutukset ovat vähäisiä.

5. Lausunnot

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt direktiiviehdotuksesta lausunnon oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, työministeriöltä, opetusministeriöltä, Opetushallitukselta, Merenkululaitokselta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta sekä Suomessa toimivilta varustamoyhdistyksiltä ja työntekeijäliitoilta.

Lausunto asiassa on saatu oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, työministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, Merenkululaitokselta, Opetushallitukselta, Rahtialusyhdistykseltä, Suomen Merimies-Unionilta, Suomen Varustamoyhdistykseltä sekä Ålands Redarförening rf:ltä. Lausunnoissa on yleisesti ottaen tuettu direktiiviehdotusta.

Lausuntokierroksen jälkeen kirjelmän sisällöstä on vielä keskusteltu oikeusministeriön sekä työministeriön asiantuntijoiden kanssa.

6. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee direktiivin antamista. Ehdotus on merenkulun ja merenkulkuamattien edistämisestä unionissa 5.6.2003 annettujen neuvoston päätelmien mukainen.

Direktiiviehdotuksen perusteluiden mukaan komission tarkoituksena on ehdottaa erityisiä sääntöjä, jotka mahdollistavat jäsenvaltioiden merenkulkijoille myöntämien pätevyyskirjojen esteettömän tunnustamisen. Perusteluiden mukaan tarkoituksena olisi ottaa huomioon EY:n tuomioistuimen tuomiot asioissa C-47/02 ja C-405/01. Kyseisillä tuomioilla tuomioistuin helpottaa muiden kuin jäsenvaltion omien kansalaisten pääsyä päällikön ja yliperämiehen toimiin. Tuomioistuimen mukaan jäsenvaltiot voivat varata lippunsa alla purjehtivien kauppa-alusten kyseiset toimet omille kansalaisilleen vain sillä ehdolla, että tällaisten alusten päälliköt ja yliperämiehet todella käyttävät heillä olevaa julkista valtaa säännöllisesti, eikä julkisen vallan käyttö ole vain hyvin pieni osa heidän toiminnassaan. Perusteluissa esitetty tavoite ei ilmene artiklasta riittävän hyvin. Artiklan sanamuotoa tulisi siten selkeyttää.

EU:n komission on kirjeessään 9.6.2004 tiedustellut edellä mainittujen EY:n tuomioistuimen päätösten johdosta, onko Suomen lainsäädännössä säännöksiä, joiden mukaan Suomen lippua käyttävien alusten kapteenien ja yliperämiesten toimet voidaan varata Suomen kansalaisille sekä mikäli näin on, mitä toimenpiteitä Suomen viranomaiset ovat toteuttaneet tai aikovat toteuttaa saattaakseen kansalliset säännökset yhdenmukaisiksi yhteisön lainsäädännön kanssa yhteisöjen tuomioistuimen tuomioissaan antamien tulkintojen mukaiseksi. Liikenne- ja viestintäministe-

riö valmistelee vastausta komission tiedusteluun.

Muilta osin direktiiviehdotuksen tarkoituksena on pääasiassa yksinkertaistaa nyt käytössä olevia pätevyyskirjojen tunnustamista

koskevia menettelytapoja. Valtioneuvosto tukee ehdotusta näiltä osin. Direktiivissä käytettyjen käsitteiden selkeys olisi asian jatkovalmistelun yhteydessä varmistettava.